

FAGARTIKKEL

Christian Larsen

Den danske kommunal- og strukturreform 2007 Rigsarkivets erfaringer fra kommunesammenlægningen i Danmark

Det kommunale landskab ved indgangen til 2000-tallet

Ved indgangen til 2000-årene bestod Danmark af 275 primærkommuner og 14 amtskommuner (fylkeskommuner).¹ Denne struktur var blevet fastlagt ved kommunalreformen i 1970, hvor 1000 sogne- og købstadskommuner blev til 275 storkommuner og 24 amter til 14 amtskommuner. Selvom der blev færre, større primærkommuner, var der stor forskel på dem. Primærkommunerne havde i gennemsnit 19.000 indbyggere, men det spændte over små ø- og landkommuner med 2.800 indbyggere til store bykommuner som København, Odense og Aarhus med flere hundredtusinder borgere. I de små kommuner bestod administrationen på rådhuset af 42 ansatte, som det var tilfældet i Holeby Kommune på Lolland med 4.000 indbyggere; i de store bykommuner som f.eks. Aarhus havde man magistratsstyre med borgmester, fem rådmænd og en forvaltningsstruktur med mange afdelinger, forvaltninger og kontorer.

I 2002 mente den nytiltrådte borgerlige regering, at tiden var kommet til en kritisk gennemgang af den kommunale struktur, der var blevet dannet i 1970, for at se, ”om det eksisterende system nu også lever op til vor tids krav til et moderne velfærdssamfund”. Derfor blev der nedsat en strukturkommission, som skulle give politikerne et teknisk og fagligt grundlag for ændringer i den offentlige sektors opgavevaretagelse. Den skulle vurdere ”fordele og ulemper ved alternative modeller for indretninger af den offentlige

¹Artiklen er en lettere udvidet udgave af mit oplæg ved Samdok-konferencen i Oslo 15. oktober 2014.

sektor og på denne baggrund komme med anbefalinger til ændringer, som er holdbare over en længere årrække.”²

Strukturkommissionens betænkning fra januar 2004 indeholdt forslag om en samlet reform af den offentlige sektor, da kommissionen ikke mente, at amtskommuner og primærkommuner var store nok til at varetage deres opgaveportefølje. Kommissionen foreslog, at der burde ske inddelingsændringer, dvs. ændringer i myndighedernes virkeområde og geografiske inddeling, såvel som opgaveflytninger mellem stat, amtskommuner og primærkommuner. Kommissionen gav endvidere udtryk for at en stor del af de daværende forvaltningsenheder var uhensigtsmæssigt små i forhold til den opgaveløsning, som lovgiverne krævede, og at det betød, at de mindre kommuner havde problemer med at sikre en tilstrækkelig faglig bæredygtighed i opgaveløsning og bredde i borgernes valgmuligheder. Derfor burde kommunerne samles i enheder på 30.000 indbyggere.³

Regeringen og dets støtteparti Dansk Folkeparti indgik i sommeren 2004 en aftale om en strukturreform, som betød *dels* en reducere af antal kommuner til 98, nedlæggelse af amtskommunerne og oprettelse af fem regioner, *dels* en ny fordeling af opgaverne mellem kommuner, regioner og stat. Større og bæredygtige kommuner fik ansvaret for at varetage langt de fleste borgervendte opgaver. De nye kommuner skulle have minimum 30.000 indbyggere, men kommuner med 20.000 indbyggere kunne accepteres. Da langt størstedelen af kommunerne havde under 25.000 indbyggere, skulle der følgelig ske mange kommunesammenlægninger. I 16 lokalområder (sogne) skulle der ifølge den politiske aftale være folkeafstemninger om sognets fremtidige tilhørsforhold. Som en konsekvens heraf blev 11 kommuner delt mellem flere efterfølgerkommuner.⁴ De 98 nye kommuner trådte i kraft 1. januar 2007. Der er tale om 65 kommuner, der er dannet på baggrund af to eller flere kommuner, og 33 kommuner, som fortsatte uden ændringer.

Kommunal handlingsplan

Da strukturkommissionens betænkning var på trapperne, begyndte Rigsarkivet at overveje de arkivmæssige aspekter af en kommunalreform, idet 300 kilometer papirarkivalier og næsten 3.500 it-systemer skulle skifter ejer eller i nogle tilfælde deles mellem to fremtidige kommuner. Reformen kunne derfor rumme flere anlæg til ”arkivalsk kaos”, der burde forekommes, som en af mine kolleger udtrykte det. Målsætningen for Rigsarkivets aktiviteter på det kommunale område blev at sikre, at der var klare og enkle regler for fordeling af arkivalier i forbindelse med strukturreformen, for bevaring,

²Strukturkommissionens Betænkning. Bind I: Hovedbetænkningen. Betænkning nr. 1434. København: Strukturkommissionen januar 2004 s. 11-12.

³Strukturkommissionens Betænkning. Bind I: Hovedbetænkningen. Betænkning nr. 1434. København: Strukturkommissionen januar 2004 s. 22-47.

⁴Indenrigs- og Sundhedsministeriet: Kommunalreformen – de politiske aftaler. København: Indenrigs- og Sundhedsministeriet 2005.

kassation og aflevering af arkivalier til Rigsarkivet samt for efterfølgende tilgængeliggørelse af arkivalierne.

Udfordringen var, at arkivspørgsmålet blot ville blive et blandt mange forhold, som skulle løses i forbindelse med dannelsen af de nye kommuner, og at arkivspørgsmålet ikke nødvendigvis ville blive placeret lige så højt på opgavelisten som velfungerede it-systemer, indretning af arbejdspladser og udarbejdelse af nye sagsbehandlingsprocedurer.

Rigsarkivet er tilsynsmyndighed i forhold til kommunerne, men har ikke samme instruksbeføjelser som over for statslige myndigheder. Det skyldes, at kommunerne har selvstyre ifølge den danske grundlov. Det betyder, at Rigsarkivet kan fastsætte regler om bevaring og kassation af kommunale arkivalier, altså hvad der skal bevares, men ikke regler om, hvordan kommunerne skal behandle deres arkivalier, dvs. den daglige arkivdannelse. Her kan Rigsarkivet "kun" vejlede med udgangspunkt i arkivlovgivningens bestemmelser om varetagelse af arkivmæssige hensyn: At sikre, at bevaringsværdige arkivalier bliver bevaret, at de ikke lider fysisk skade, og at de efter aflevering kan stilles til rådighed for myndigheder og offentligheden.⁵ Denne bestemmelse kan ligestilles med bestemmelsen i den norske arkivlovs § 6 om arkivansvar.

Rigsarkivet udarbejdede i sensommeren 2004 en oversigt over de væsentligste opgaver på det kommunale område i de kommende år – en form for handlingsplan, hvor der blev prioriteret på skalaen "Skal, bør, kan, rart" inden for områderne regeludstedelse, vejledning, tilsyn og konsulentbistand.⁶ Samtidig blev der lagt en nyhed på Rigsarkivets hjemmeside om, at Rigsarkivet var opmærksom på behovet for klare regler og vejledninger i forbindelse med den forestående reform. Vi skrev, at Rigsarkivet regnede med, at disse regler og vejledninger ville kunne præsenteres i begyndelsen af 2005.

Opdaterede bevarings- og kassationsbestemmelser 2003-2004

Blandt skal-punkterne var en vejledning til de nye kommunale bevarings- og kassationsbestemmelser, som var under udarbejdelse. Rigsarkivet skulle opdatere de da gældende bestemmelser fra 1996 som led i den informationsteknologiske udvikling, der var sket siden bestemmelsernes udstedelse. Dette arbejde var blevet igangsat i foråret 2003 af en intern projektgruppe i Rigsarkivet, dvs. under Strukturkommissionens arbejde, og blev afsluttet i foråret 2004.⁷ Efter høring blandt de kommunale parter kunne de opdaterede bestemmelser udstedes 28. september 2004.⁸

⁵Den danske arkivlovs § 8, lovbekendtgørelse nr.1035 af 21. august 2007.

⁶Rigsarkivet. Bevarings- og Kassationsafdelingen, journalsager 2003-2008, sag nr. 330-0019.

⁷Rigsarkivet. Bevarings- og Kassationsafdelingen, journalsager 2003-2008, sag nr. 330-0006.

⁸Bekendtgørelse nr. 1000 af 28. september 2004 om bevaring og kassation af arkivalier i primærkommunerne.

Der var ikke tale om væsentlige ændringer, mere om opdateringer og præciseringer. Vi drøftede i Rigsarkivet, om bestemmelserne skulle rumme en passus om, at de kun gjaldt frem til kommunalreformen, men det gik vi væk fra. Det lå dog implicit i regelværket, at Rigsarkivet efter strukturreformen ville udstede bestemmelser for de nye kommuner, idet de ville få tilført opgaveområder, der ikke var dækket af 2004-bestemmelser.

Sammen med de nye regler blev der i oktober 2004 udsendt en fortolkende vejledning. Det havde nemlig vist sig under projektgruppens arbejde, at brugen af bestemmelserne fra 1996 – herunder også af den fælleskommunale journalplan med dens bevarings- og kassationskoder – gav anledning til en del usikkerhed og en noget uensartet bevaring, fordi journaliseringspraksis var forskellig. Snarere end radikalt at ændre bestemmelserne var der mere behov for en forbedret vejledningsindsats over for kommunerne både med hensyn til bevarings- og kassationsbestemmelser og med hensyn til varetagelse af arkivmæssige hensyn. Det eksisterende vejledningsmateriale blev skrevet igennem, og en fortolkende vejledning blev udsendt. Den forklarede og uddybede reglerne med eksempler på bevaringsværdige it-systemer og papirarkivalier, hvordan man fortolkede bestemmelser om principielle og særlige sager, eller hvordan man kunne udtynde i papirsager.⁹

Det betød, at kommunerne havde opdaterede bestemmelser og vejledninger, som de kunne anvende, når de skulle rydde op i kommunens papirarkiver, eller når de skulle beslutte, hvad der skulle ske med kommunens it-systemer.

Vejledning om arkivmæssige hensyn i forbindelse med strukturreformen 2005

Et andet punkt i handlingsplanen var udarbejdelse af en vejledning om strukturreformens arkivmæssige konsekvenser, dvs. retningslinjer for varetagelse af arkivmæssige hensyn i forbindelse med opgaveflytningerne, både for papirarkivalier og it-systemer. Selvom omfordelingen af arkivalier først ville blive først højaktuel i løbet af 2006, var det vigtigt af hensyn til de nye kommuners mulighed for en ordentlig planlægning, at Rigsarkivet kom med en udmelding om retningslinjerne så hurtigt som muligt.

Vejledningen blev udarbejdet i efteråret 2004, og i januar 2005 kunne Rigsarkivaren udsende denne vejledning ved et brev stillet til kommunaldirektøren. Den beskrev, hvordan kommunerne skulle håndtere de arkivmæssige konsekvenser af reformen, så sager, dokumenter og data i it-systemer fortsat kunne genfindes, når reformen var implementeret. Vi skrev, at det var nødvendigt, at kommunen i god tid inden reformens gennemførelse udarbejdede en samlet fortegnelse over kommunens arkivalier, det være sig papirarkivalier som it-systemer.

Det var også nødvendigt, at kommunen valgte en strategi for de arkivalier, der var gået eller ville gå ud af administrativ brug, dvs. hvordan kommunen ville sikre den fysiske bevaring af disse, og hvordan kommunen ville leve op til forpligtelsen om at stille

⁹Rigsarkivet. Bevarings- og Kassationsafdelingen, journalsager 2003-2008, sag nr. 330-0006.

arkivalierne til rådighed for offentligheden. For papirsagers vedkommende skulle der laves fortegnelser over de sager, som gik til den nye kommune, så sagerne skulle kunne genfindes på baggrund af den gamle kommunes registreringer, og sagerne måtte som hovedregel ikke indordnes i den nye kommunes verserende sager. Ligeledes skulle der laves arkivkopier (arkiveringsversioner) af den gamle kommunes it-systemer, både journalsystemer og fagsystemer, inden der skete konvertering og sammenlægning af data. For arkivalier i administrativ brug skulle kommune som hovedregel lave et periodeskift, hvor alle sager blev lukket, og verserende sager blev genoprettet i den nye kommunes systemer. Endelig skulle kommunen udarbejde en arkivstrategi for den nye kommunes arkiv.¹⁰

En revideret vejledning blev udsendt i begyndelsen af 2006. Her medfulgte også en vejledning om de primær- og amtskommunale institutioners forhold under strukturreformen. For mange af institutionernes vedkommende var der tale om, at de fik en ny ejer, men ellers ikke blev berørt af reformen. Der kunne dog på kortere eller længere sigt forekomme tilfælde, hvor en institution blev nedlagt eller sammenlagt med en anden institution. Hvis det var tilfældet, skulle der tages stilling til, hvad der skulle ske med institutionens arkivalier, både papirarkivalier og it-systemer.¹¹

I efteråret 2005 kunne Rigsarkivet udsende en vejledning om varetagelse af det, som blev kaldt for ”e-arkivmæssige hensyn”, altså arkivmæssige hensyn såvel ved anskaffelse af nye it-systemer som ved drift af eksisterende systemer. Vejledningen gentog kravet om, at kommunen skulle kortlægge samtlige it-systemer, der var i brug, for at identificere de systemer, som indeholdt bevaringsværdige data. På samme måde skulle kommunen sørge for, at den havde en bevaringsstrategi for it-systemer. Desuden skulle den indgå aftale om aflevering af bevaringsværdige data til et offentligt arkiv, dvs. enten til Rigsarkivet eller til kommunens stadsarkiv.¹²

Ved anskaffelse af nye it-systemer burde kommunen udarbejde en instruks, der sikrede, at systemet blev anvendt på en ensartet måde, at datakvaliteten i systemet blev høj, og at der kun blev lagret bestemte filtyper i systemet. Desuden burde kommunen sørge for, at der i anskaffelseskontrakten var et afsnit om varetagelse af e-arkivmæssige hensyn.¹³

Kommunerne fik således retningslinjer for, hvordan de skulle håndtere de arkivmæssige aspekter af reformen, ligesom de fik beskrevet de arkivkrav, som gjaldt for varetagelse af arkivmæssige hensyn, herunder etablering af en arkivstrategi.

10Rigsarkivet. Bevarings- og Kassationsafdelingen, journalsager 2003-2008, sag nr. 331-0200.

11Rigsarkivet. Bevarings- og Kassationsafdelingen, journalsager 2003-2008, sag nr. 331-0200.

12Dvs. et kommunalt arkiv, oprettet efter arkivlovens § 7.

13Rigsarkivet. Bevarings- og Kassationsafdelingen, journalsager 2003-2008, sag nr. 331-0200.

Tilsyn med kommunernes arkivalier 2005-2006

Et af de tiltag, der blev nævnt i handlingsplanen, var et tilsyn med kommunernes arkivforhold. For de kommuner, der skulle sammenlægges med andre, skulle tilsynet først og fremmest have til formål at sikre, at der blev taget stilling til udarbejdelse af arkivversioner af data i bevaringsværdige systemer inden lukning eller konvertering til den nye kommunes systemer. Følgelig burde tilsynet sammentænkes med en kampagne for aflevering af arkivversioner af de bevaringsværdige systemer.

I april 2005 blev tilsynet sat i gang, men allerede i efteråret 2004 havde Rigsarkivaren skrevet til alle de danske kommunaldirektører for at varsle tilsynet. Det var tale om et spørgeskema, som kommunerne skulle udfylde digitalt. For papirarkivaliernes vedkommende skulle kommunen svare på, hvilke papirarkivalier den havde, hvor meget de fyldte, hvor de blev opbevaret, og hvad kommunen havde tænkt sig at gøre med arkivalierne ved strukturreformen. Her viste vores tilsyn, at der var 300 hyldekilometer papirarkivalier hos de danske kommuner eller cirka 1,1 kilometer pr. kommune, og som var fordelt på 1-3 lokaliteter. Mellem 20 og 30 procent af disse 300 km skulle bevares, men otte ud af ti kommuner havde ikke truffet beslutning om, hvad der skulle ske med deres papirarkivalier. Tilsynet viste således, at emnet på det tidspunkt ikke havde været på dagsordenen endnu.

På it-området skulle kommunerne angive kommunens bevaringsværdige it-systemer. Her viste tilsynet, at it-firmaet KMD (Kommunedata) stod for 60 procent af de kommunale systemer, og her ville der blive taget hånd om arkiveringen af disse systemer via KMD Arkivering. For de resterende 40 procent – knap 1.300 enkeltkommunale it-systemer – skulle der før eller siden tages hånd om arkivering. Det drejede sig bl.a. om ESDH-systemer, økonomisystemer, omsorgssystemer og sundhedsplejesystemer. Her havde tre ud af fire kommuner ikke besluttet sig, til hvilket arkiv de ville aflevere.¹⁴

Derfor udvidede Rigsarkivet tilsynet og tog kontakt til kommunerne om de it-systemer, som de havde indberettet. Alle kommuner fik i foråret 2006 et brev, der forklarede reglerne om digital arkivering, om valg af modtagende arkiv og om sletningsfrister. Det er således, at kommunerne skal slette data i deres it-systemer ifølge persondataloven, men inden der sker sletning, skal der laves en arkivkopi. Desuden fik kommunen en tilbagemelding, om kommunen havde bevaringsvurderet dens it-systemer korrekt. Endelig opfordrede Rigsarkivet kommunerne til at etablere en arkiveringsstrategi med konkrete arkiveringstidspunkter, så der blev afleveret arkivkopier af bevaringsværdige data, inden der skulle slettes.¹⁵ Rigsarkivet modtog som følge af denne afleveringskampagne næsten 400 primærkommunale og amtskommunale it-systemer i årene efter strukturreformen.

¹⁴Rigsarkivet. Bevarings- og Kassationsafdelingen, journalsager 2003-2008, sag nr. 331-0175.

¹⁵Rigsarkivet. Bevarings- og Kassationsafdelingen, journalsager 2003-2008, sag nr. 331-0291.

Tilsynet medførte således, at kommunerne og Rigsarkivet fik en oversigt over kommunens bevaringsværdige arkivalier, som kommunen kunne bruge i arkivplanlægningen, og som Rigsarkivet kunne bruge ved senere tilsyn. Det betød også, at mange kommuner fik arkiveret deres bevaringsværdige data, som dermed blev sikret for eftertiden.

Kurser i kommunale bevaringsregler og it-afleveringsregler 2005-2006

Som en del af projektet om reviderede bevarings- og kassationsbestemmelser skulle der afholdes undervisning i de nye regler, så kommunerne kunne blive klædt på til at anvende bestemmelserne i deres daglige arkivarbejde. Kurset skulle henvende sig både til journalførere og personer i sekretariatsfunktioner, men også i lige så høj grad til deltagere i arbejdsgrupper, der skulle forberede håndteringen af arkivspørgsmål i forbindelse med den kommende reform.

Rigsarkivet afholdt derfor i foråret 2005 ni heldagskurser forskellige steder i Danmark med 400 deltagere i alt. Kursene omfattede en grundig gennemgang af, hvordan bestemmelserne skulle fortolkes, hvilke it-systemer der indeholdt bevaringsværdige data, og hvordan man skulle varetage arkivmæssige hensyn. De blev også undervist i afleveringsregler og strukturreformens betydning for arkiverne. Herudover ville vi på kurset også sætte bevaringsreglerne ind i et større perspektiv og forklare, hvorfor vi bevarer arkivalier. Det betød, at vi indledte kursene med en længere gennemgang af arkivvæsenets historiske udvikling. Her måtte vi dog hurtigt erkende, at det var mere interessant for os arkivarer end for deltagerne...¹⁶ I efteråret 2005 blev der også afholdt kurser i aflevering af it-arkivalier, rettet både mod kommuner og it-leverandører.¹⁷

Sammen med de danske kommuners forening KL (Kommunernes Landsforening) arrangerede Rigsarkivet et år senere seks heldagskurser rundt omkring i Danmark om ”nedlukning og aflevering af arkiver i forbindelse med opgave- og strukturreformen” – også kaldet ”Luk og sluk-kurser”. Her fortalte ansatte fra Rigsarkivet og KL om, hvad kommunerne skulle og burde gøre. De vigtigste regler om nedlukning og aflevering blev gennemgået, og kommunerne fik gode råd og tips til, hvordan de skulle gribe opgaven an.¹⁸

Kursusvirksomheden betød, at kommunernes arkivmedarbejdere fik formidlet i mundtlig form, hvordan de skulle fortolke bestemmelserne, og hvordan de kunne gå til opgaven. De havde mulighed for at spørge ind til konkrete problemstillinger; det benyttede en del sig af, især i pauserne, hvor de kom hen til os og spurgte: Vi står med dette her arkiv eller it-system – hvad gør vi?

¹⁶Rigsarkivet. Bevarings- og Kassationsafdelingen, journalsager 2003-2008, sag nr. 511-0124.

¹⁷Rigsarkivet. Bevarings- og Kassationsafdelingen, journalsager 2003-2008, sag nr. 511-00148.

¹⁸Rigsarkivet. Bevarings- og Kassationsafdelingen, journalsager 2003-2008, sag nr. 511-00179.

Praktisk bistand til kommunerne

På handlingsplanen var der også et punkt om afleveringskampagne for papirarkivalier op til ca. 1990, enten til Rigsarkivet eller kommunens stadsarkiv, som havde indgået samarbejdsaftale med Rigsarkivet. Skæringsåret 1990 var valgt, fordi arkivalier ville være 15 år gamle og dermed, i de fleste tilfælde, være gået ud af administrativ brug. En afleveringskampagne for papirarkivalier blev dog ikke gennemført, da Rigsarkivet ikke på det tidspunkt rådede over tilstrækkelig magasinkapacitet. Det forhindrede dog ikke en række kommuner i at aflevere deres papirarkivalier, enten til Rigsarkivet eller til det stadsarkiv, som mange kommuner valgte at oprette. Rigsarkivet modtog i årene 2004-2007 4,7 hyldekilometer arkiver tilbage fra de danske kommuners oprettelse i 1842 og frem til cirka 1990.¹⁹

Den fynske kommune Faaborg-Midtfyn ansatte en arkivar til at koordinere afleveringen af 700 hyldemeter til Rigsarkivet. Samtidig var han også ansvarlig for intern flytning af arkivalier samt aflevering af it-systemer til Rigsarkivet. I den jyske kommune Viborg benyttede kommunen sig af, at Rigsarkivet har en afdeling i Viborg. Viborg-afdelingen modtog kommunens ældre arkivalier og gav samtidig kommunen kurser i arkivhåndtering og udarbejdelse af en arkivinstruks.²⁰ På Sjælland var det denne artikels forfatter, som var på besøg hos en del kommuner, der ønskede hjælp til at få styr på deres papirarkiver inden strukturreformen, når et rådhus skulle rømmes. Som oftest bestod besøget af, at arkivaren gennemgik kommunens arkivlokaler sammen med kommunens personale – og arkivaren var bevæbnet med en rød tusch, som blev brugt til at sætte B'er (bevaring) eller K'er (kassation) på arkivæsker, udskrifter fra it-systemer, gamle regnskabsbilag o.lign. På den måde kunne kommunens personale efterfølgende kassere det ikke-bevaringsværdige materiale, som kommunen ikke mere havde brug, for det havde arkivaren sagt god for.

Selvom der ikke kom en afleveringskampagne for papirarkivalier, kom mange kommuner alligevel af med de arkivalier, der var gået ud af administrativ brug, eller de fik reduceret mængden af papirarkivalier, som skulle flyttes med til det nye rådhus.

Kom arkiverne godt igennem strukturreformen?

Spørgsmålet er så, om det lykkedes for arkivalierne at komme helskindet igennem oprydninger, rådhusømninger og flytning af arbejdssteder. I 2008 gennemførte Rigsarkivet et nyt tilsyn med landets kommuner som opfølgning på tilsynet i 2005 for bl.a. at afklare strukturreformens konsekvenser for arkiverne. Det skulle samtidig undersøges, om kommunerne havde varetaget arkivmæssige hensyn; i de tilfælde, hvor dette ikke var sket, skulle sagen indberettes til de kommunale tilsynsmyndigheder. Kommunerne skulle derfor svare på, hvad der var sket med forgængerkommunernes papirarkivalier og især med forgængernes 3.500 it-systemer.

¹⁹Christian Larsen: Status på det primærkommunale område, Nordisk Arkivnyt 2007/3 s. 146-147.

²⁰Christian Larsen: Status på det primærkommunale område, Nordisk Arkivnyt 2007/3 s. 147.

Tilsynet viste, at seks kommuner ikke vidste, hvor data fra 11 it-systemer kunne findes, mens syv kommuner meddelte, at 13 it-systemer var slettet, uden at der var lavet en arkivkopi af systemerne. Sagt på en anden måde: 24 systemer ud af hen ved 3.500 systemer var gået tabt i forbindelse med kommunalreformen. Disse kommuner blev derfor indberettet til det kommunale tilsyn for uhjemlet (ulovlig) kassation. På papirområdet har der ikke været sager om uhjemlet kassation, men her er det sværere at sammenligne oplysninger fra 2005 med oplysninger fra 2008, fordi der kan være foretaget hjemlede kassationer i materialet, eller fordi arkiverne var blevet opstillet på en ny måde.²¹

Rigsarkivets erfaringer med reformens konsekvenser for arkivalierne må derfor være, at det lykkedes at bjærge dem helskindet over på den anden side af 2007. Det skyldes, at kommunerne havde opdaterede bevarings- og kassationsbestemmelser, så de vidste, hvad der skulle bevares, og hvad de måtte kassere. Her blev de hjulpet på vej af vejledninger til bestemmelserne og af kurser i kommunale bevarings- og afleveringsregler. Mange kommuner havde også besøg af Rigsarkivet, som hjalp kommunen med at rydde op i arkiverne eller at få dem afleveret. Rigsarkivet udsendte også vejledninger om varetagelse af arkivmæssige hensyn, så kommunerne vidste, hvordan de skulle håndtere deres arkiv: Hvad de *skulle* gøre, og hvad de *burde* gøre. Endelig var Rigsarkivets tilsyn med til at sætte arkivspørgsmålet på dagsordenen i kommunerne.

Rigsarkivet investerede således i årene 2004-2006 meget tid og mange ressourcer på at klæde kommunerne arkivmæssigt godt på til strukturreformen, og vi kan nu konkludere at timerne og arbejdsindsatsen var givet godt ud.

²¹Rigsarkivet. Rigsarkivets journalsystem 2008-2014, sag nr. 2008-007272.